

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งในที่นี้จะดำเนินการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นประชาชนในท้องถิ่น ร้อยละ 66.25 รองลงมา คือ นักท่องเที่ยว ร้อยละ 32.00 และกลุ่มภาครัฐ/ภาคเอกชน ร้อยละ 1.75 เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.50 และเพศหญิง ร้อยละ 49.50 มีอายุไม่เกิน 20 ปี ร้อยละ 27.50 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. ร้อยละ 26.25 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 44.50 รองลงมา คือ นักเรียน / นักศึกษา ร้อยละ 30.25 ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท ร้อยละ 61.25

ข้อมูลลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร

กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้รถจักรยานยนต์ส่วนตัวเป็นยานพาหนะในการเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ร้อยละ 44.53 โดยมีจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว ระหว่าง 8 - 10 คน ร้อยละ 26.56 ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวพร้อมกับสถาบันการศึกษา ร้อยละ 63.28 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้ ร้อยละ 54.69 และทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลจากสื่อคนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์) ร้อยละ 34.32

ข้อมูลความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ

ด้านการส่งเสริมการลงทุนและด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ อยู่ในระดับเห็นด้วย และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับเห็นด้วย

ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ จัดทำ ส่งเสริม และเผยแพร่รายการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ มีการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับเห็นด้วย และปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการบริการนำเที่ยวและควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวให้เป็นนักท่องเที่ยวที่ดี อยู่ในระดับเห็นด้วย

ด้านการส่งเสริมการลงทุน ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ สนับสนุนการลงทุนของธุรกิจชุมชนโดยลดข้อจำกัดทางด้านกฎระเบียบและกฎหมาย อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ พัฒนารูปแบบการลงทุนที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนที่ดี มีการกระจายรายได้ และการมีส่วนร่วมในการประกอบการ อยู่ในระดับเห็นด้วย และให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ อยู่ในระดับเห็นด้วย

ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ มีการสนับสนุนการจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนท้องถิ่น อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ มีการสนับสนุนการรวมกลุ่มบริการในเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับเห็นด้วย และส่งเสริมการบริการที่มีคุณภาพโดยให้มีมาตรฐานสากลด้านคุณภาพที่สากลยอมรับ เช่น มาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ (ISO 9000) เป็นต้น และประสานให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมหรือเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริการการท่องเที่ยวและมีการกำหนดประเภท และมาตรฐานของโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม อยู่ในระดับเห็นด้วย

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ให้องค์กรผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว เช่น กรมป่าไม้ จังหวัด ททท. เป็นผู้ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชน อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและมีการกำหนดช่องทางในการจัดหาเงินทุนเพื่อดำเนินการจัดการโครงการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างโปร่งใส อยู่ในระดับเห็นด้วย และจัดอบรมให้ความรู้ในบทบาทของชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมใน

กระบวนการท่องเที่ยวให้มากขึ้น และจัดให้มีระบบองค์กร กลไก เครื่องมือ และงบประมาณในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับเห็นด้วย

ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ จัดให้มีข้อมูลเบื้องต้นพร้อมการปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวก่อนเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ จัดฝึกอบรมสัมมนา เพื่อพัฒนาทักษะความรู้แก่นักลางที่เกี่ยวข้อและประชาชนในท้องถิ่น อยู่ในระดับเห็นด้วย และพัฒนาสื่อความหมายธรรมชาติ เช่น ป้ายสื่อความหมาย คู่มือท่องเที่ยว รวมทั้งจัดคนนำทางและมัคคุเทศก์ไว้รองรับโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม อยู่ในระดับเห็นด้วย

ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ จัดให้มีกิจกรรมและสื่อในการศึกษาเรียนรู้ทรัพยากรไว้รองรับการท่องเที่ยว อยู่ในระดับเห็นด้วย และมีการควบคุมการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้านการใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมในพื้นที่ อยู่ในระดับเห็นด้วย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูผายลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ด้านสถานที่ท่องเที่ยว

1. สถานที่ท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลมีจำนวนมากแต่กระจายอยู่ห่างไกลกันไม่เป็นหมวดหมู่และยังขาดจุดขายโดดเด่นเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญบางแห่งยังเข้าไม่ถึง หรือยังไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบ ทั้งนี้เนื่องจากยังขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้สามารถจัดโปรแกรมหรือเส้นทางการท่องเที่ยวที่ต่อเนื่องกัน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะรู้จักเฉพาะอ่างเก็บน้ำห้วยหวด เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จึงควรมีการประชาสัมพันธ์และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่นให้โดดเด่นเพิ่มเติมขึ้นมา

2. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลยังไม่ได้เรียบเรียงอย่างเป็นระบบขาดการรวบรวมจุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งไว้เป็นฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ และยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ได้ประชาสัมพันธ์อีกจำนวนมาก โดยเฉพาะภาครัฐยังไม่ได้เข้ามาสนับสนุนอย่างเต็มที่ ดังนั้น จึงควรมีการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลจุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งซึ่งจะเป็นข้อมูลที่จะทำให้ได้รับงบประมาณในการดูแล รักษาสถานที่ท่องเที่ยวต่อไปด้วย

3. สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งเสื่อมโทรม ขาดการดูแลรักษา นอกจากนั้นยังขาดการควบคุมสถานที่ท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งมีเศษขยะ มูลฝอย

4. ขาดป้ายบอกทางและข้อมูลที่สำคัญของสถานที่ท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังขาดป้ายประชาสัมพันธ์ที่จะเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

1. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่จอดรถ ห้องน้ำ บ้านพักรับรอง ยังไม่ได้มาตรฐานเพียงพอที่จะบริการแก่นักท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะห้องน้ำมีจำนวนไม่เพียงพอ บ้านพักรับรองมีจำนวนแค่ 2 หลังซึ่งยังไม่เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาพักผ่อนในบ้านพักรับรอง ดังนั้น จึงควรมีการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติภูผายล

2. การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งไม่สะดวก โดยเฉพาะถนนบริเวณทางเข้าเขตอุทยานแห่งชาติภูผายลนั้นยังไม่ได้มาตรฐานดีพอ จึงควรปรับปรุงถนนภายในเขตอุทยานแห่งชาติภูผายลให้ได้มาตรฐานที่ดี

ด้านการประชาสัมพันธ์และการให้ข้อมูลการท่องเที่ยว

1. จังหวัดสกลนครมีเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์จังหวัด แต่ไม่มีการปรับปรุงข้อมูลเป็นปัจจุบัน ข้อมูลในเว็บไซต์ตอบสนองกับการศึกษาและการปกครองมากกว่าการท่องเที่ยว ดังนั้น จึงควรต้องมีการจัดระบบการให้ข้อมูลทางเว็บไซต์ใหม่เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์จูงใจสำหรับการท่องเที่ยวได้

2. ภาครัฐยังให้การสนับสนุนไม่เพียงพอ และขาดผู้นำภาครัฐที่จะดูแลด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดสกลนคร อีกทั้งจังหวัดสกลนครจะเน้นให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากกว่าที่จะเน้นประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. ข้อมูลการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลไม่กระจายไปในหน่วยงานท่องเที่ยวและกลุ่มเป้าหมายอย่างเพียงพอ เช่น โรงแรมและรีสอร์ทที่นักท่องเที่ยวเข้าพักไม่มีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร จึงทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับทราบข้อมูลการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล ดังนั้น ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และกระจายข้อมูลไปยัง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หน่วยราชการ และเชื่อมโยงข้อมูลการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลเข้าในประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดสกลนคร

ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

1. ระบบการบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติภูผายลขาดการเชื่อมโยงแบบบูรณาการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งขาดการเชื่อมโยงและดำเนินการให้สอดคล้องกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

2. ประชาชนในท้องถิ่นยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทั้งในด้านการตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล ซึ่งทางอุทยานแห่งชาติภูผายลก็ได้พยายามให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว เช่น จัดทำอาหารเพื่อมาบริการนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนในอุทยานแห่งชาติภูผายล เนื่องจากบุคลากรของอุทยานแห่งชาติภูผายลมีไม่เพียงพอในการที่จะประกอบอาหารเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ดังนั้น ทางอุทยานแห่งชาติภูผายลจึงควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ตัดสินใจ และแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลด้วย

3. อุทยานแห่งชาติภูผายลขาดงบประมาณและเงินทุนหมุนเวียนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

4. บุคลากรของอุทยานแห่งชาติภูผายลยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้น จึงควรมีการฝึกอบรมให้กับบุคลากรเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากขึ้น

การวิเคราะห์สมมุติฐาน

ข้อมูลส่วนบุคคลกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร

1. ลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับยานพาหนะที่เดินทางมา จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง และสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล คือ คนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์) มีความสัมพันธ์กับข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับยานพาหนะที่เดินทางมา จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง ลักษณะในการ

เดินทางท่องเที่ยว วัดอุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ และสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล คือ วิทยุ หนังสือพิมพ์ / นิตยสาร / วารสาร คนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์) การประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว และเว็บไซต์ มีความสัมพันธ์กับข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับยานพาหนะที่เดินทางมา จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง ลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว วัดอุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ และสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล คือ วิทยุ หนังสือพิมพ์ / นิตยสาร / วารสาร ป้ายโฆษณา โบรชัวร์ / แผ่นพับ / แผ่นปลิว / โปสเตอร์ การประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว และเว็บไซต์ มีความสัมพันธ์กับข้อมูลส่วนบุคคลด้านการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับยานพาหนะที่เดินทางมา จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง ลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว วัดอุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ และสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล คือ โทรทัศน์ วิทยุ ป้ายโฆษณา โบรชัวร์ / แผ่นพับ / แผ่นปลิว / โปสเตอร์ คนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์) และเว็บไซต์ มีความสัมพันธ์กับข้อมูลส่วนบุคคลด้านอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับยานพาหนะที่เดินทางมา จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง ลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว วัดอุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ และสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล คือ เว็บไซต์ มีความสัมพันธ์กับข้อมูลส่วนบุคคลด้านรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อมูลส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร

1. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลไม่แตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ และด้านการส่งเสริมการลงทุน

2. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกันในด้านการส่งเสริมการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมการลงทุนมากกว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุระหว่าง 51 - 60 ปี

3. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกันในด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ และด้านการส่งเสริมการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมากกว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ส่วนกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและปริญญาตรี มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการและด้านการส่งเสริมการลงทุนมากกว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.

4. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกันในด้านการส่งเสริมการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพทำงานบริษัทเอกชน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมการลงทุนมากกว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพนักเรียน / นักศึกษา และรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ

5. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลไม่แตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ และด้านการส่งเสริมการลงทุน

อภิปรายผลการวิจัย

ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติ ภูผายล จังหวัดสกลนคร

ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว จากผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ส่วนใหญ่เห็นด้วยให้จัดทำ ส่งเสริม และเผยแพร่รายการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติภูผายลยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมาก ซึ่งโดยส่วนมากนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายลนั้นจะเป็นคนในท้องถิ่นและจังหวัดใกล้เคียง ดังนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นจึงมีความต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายลให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับรำไพพรรณ แก้วสุริยะ (ม.ป.ป., หน้า 5-8) ที่ได้เสนอแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่นนำไปประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยวให้มากขึ้น เป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชาชนที่ประกอบการในท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น การหาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมใหม่ ๆ ในแต่ละตำบล อันเป็นนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันก็เพื่อการขยายฐาน สร้างรายได้เสริมให้กับท้องถิ่น

ด้านการส่งเสริมการลงทุน จากผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการส่งเสริมการลงทุน ส่วนใหญ่เห็นด้วยให้มีการสนับสนุนการลงทุนของธุรกิจชุมชนโดยลดข้อจำกัดทางด้านกฎระเบียบและกฎหมาย

ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ จากผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ ส่วนใหญ่เห็นด้วยให้มีการสนับสนุนการจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งมีความต้องการที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายลให้มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว เพราะเมื่อแหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมแล้วก็จะทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้จากการบริการการท่องเที่ยวอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

เฉลิมชัย ปัญญาดี (2543, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกในชุมชนได้วิเคราะห์และได้ข้อสรุป ร่วมกันว่าชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จากผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัด สกลนคร ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนใหญ่เห็นด้วยให้องค์กรผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว เช่น กรมป่าไม้ จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นผู้ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันประชาชนในท้องถิ่นยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล ทั้งในด้านการตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลด้วย และยังไม่มีโอกาสเข้าไปดำเนิน กิจกรรมด้านการท่องเที่ยว จึงทำให้การรวมกลุ่มเป็นชมรมหรือสมาคมเพื่อประกอบการท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติภูผายลยังไม่เกิดขึ้น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากอุทยานแห่งชาติภูผายลยังไม่ เปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการ เนื่องจากยังไม่มีความพร้อมในด้าน ของสถานที่ จึงทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล ซึ่งสอดคล้องกับบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542, หน้า 46) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีการให้ ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ ชุมชนท้องถิ่นและสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และยัง สอดคล้องกับรำไพพรรณ แก้วสุริยะ (ม.ป.ป., หน้า 5-8) ที่ได้เสนอแนวคิดการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนว่า ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องประสานกับประชาคมในพื้นที่ องค์กรปกครอง ท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบันการศาสนา หน่วยงานราชการที่ รับผิดชอบในพื้นที่ ร่วมประชุมปรึกษาหารือ ทั้งการเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยว การประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้าน การตลาด โดยจัดการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน เป็นการลด ข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่ต่างกัน เช่น การกำหนดราคาค่าบริการรถโดยสาร หรือรถรับจ้างใน ท้องถิ่นควรเป็นราคามาตรฐานเดียวกัน หรือการใช้ที่สาธารณะประโยชน์ การใช้น้ำดิบเพื่อบริโภค จากแหล่งเดียวกัน การจัดการขยะ การบำบัดน้ำเสียร่วมกัน เป็นต้น

ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก จากผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล

จังหวัดสกลนคร ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก ส่วนใหญ่เห็นด้วยให้จัดให้มีข้อมูลเบื้องต้นพร้อมการปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวก่อนเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นประชาชนในท้องถิ่น จึงมีความรู้สึกหวงแหน และมีความต้องการที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติภูผายลให้คงอยู่ต่อไป ดังนั้น จึงมีความเห็นด้วยให้ทางอุทยานแห่งชาติภูผายลให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล เพราะเมื่อนักท่องเที่ยวมีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว นักท่องเที่ยวจะได้ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติภูผายล ซึ่งสอดคล้องกับสุรเชษฐ์ เศรษฐมาต (2545, หน้า 19-29) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการอุทยานแห่งชาติว่าควรนำเอากฎระเบียบ ข้อมูลและการให้การศึกษามาใช้เป็นตัวควบคุมจำนวน ประเภท และพฤติกรรมของผู้มาเยือนเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมนันทนาการของผู้มาเยือนเอื้อประโยชน์ด้านต่าง ๆ แก่ตนเอง และขณะเดียวกันเพื่อเป็นการป้องกันและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติ และสอดคล้องกับวรรณภา วงษ์วานิช (2539, หน้า 74-75) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าเป็นมากกว่าการเสนอขายสินค้าทางการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว หากแต่เป็นการมุ่งประสานผลประโยชน์และความต้องการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเข้ากับการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม จากผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่เห็นด้วยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544, หน้า 2-4) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการมีส่วนร่วมว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of local community) ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ดังนี้

ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรมีการจัดทำ ส่งเสริม และเผยแพร่รายการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล โดยการพิจารณาถึง ศักยภาพและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว เพิ่มการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เผยแพร่ข้อมูล การท่องเที่ยว มีการจัดเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว และมีผู้รับฟังความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงต่อไป

2. ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนในท้องถิ่นและอุทยานแห่งชาติภูผายลซึ่งเป็นผู้ควบคุมดูแลพื้นที่ท่องเที่ยวให้มีทิศทางและแนวทางในการพัฒนาตลอดจนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ถูกต้องเหมาะสมร่วมกัน

3. ปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานระบบบริการนำเที่ยว การจัดบริการก่อนการนำเที่ยว ระหว่างการท่องเที่ยว และมีการติดตามหลังการท่องเที่ยวโดยเน้นการให้ความสะดวกปลอดภัย ให้การศึกษารวมชาติและวัฒนธรรม และการควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนเป็น นักท่องเที่ยวที่ดีมีคุณภาพ

4. สร้างเครือข่ายการส่งผ่านข้อมูลไปยังแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเพื่อการ ประสานงานในการนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในปริมาณ เวลาที่เหมาะสมตามขีดความสามารถที่รองรับได้ รวมทั้งให้สามารถกระจายการนำเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้ อย่างมีประสิทธิภาพโดยจัดให้มีศูนย์กลางในการพัฒนาระบบข้อมูล ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศูนย์กลางเครือข่ายในโครงการท่องเที่ยว

5. จัดให้มีองค์กรความร่วมมือในกลุ่มธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศและประชาชนในท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการบริการ การควบคุม ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล และการสร้างสิ่งจูงใจ ในรูปรางวัลหรือฉลากรับรอง

6. จัดให้มีการสัมมนา ฝึกอบรม ศึกษาดูงานเพื่อการปรับปรุงการบริการและพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากรในอุทยานแห่งชาติภูผายลและชุมชนท้องถิ่น เช่น การฝึกอบรม มัคคุเทศก์ การเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ การใช้เครื่องมือด้าน สารสนเทศ เป็นต้น

ด้านการส่งเสริมการลงทุน

1. ให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดหางบประมาณเพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้านในด้านการเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

2. สนับสนุนการลงทุนผลิตอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผลิตในประเทศไทยให้มีต้นทุนต่ำ เพื่อให้นักท่องเที่ยวและบริการต่าง ๆ สามารถจัดหามาใช้ได้ อย่างมีคุณภาพ ปลอดภัย และในราคาที่เหมาะสม

3. สนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานและอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่กำหนด เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนสามารถพัฒนากระบวนการบริการที่มีคุณภาพ โดยใช้มาตรการทางภาษี การสร้างสิ่งจูงใจอื่น ๆ การตอบแทนในรูปของรางวัล เป็นต้น

4. สนับสนุนการลงทุนของชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการให้ยืมหรือให้กู้ดอกเบี่ยต่ำจากสถาบันการเงินของรัฐ

5. ส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจเอกชนสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขององค์กรประชาชน

6. ส่งเสริมการลงทุนผลิตสินค้า อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศ การจัดการบริการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวขึ้นภายในประเทศ หรือลดต้นทุนการนำเข้าสินค้าที่จำเป็นจากต่างประเทศ

ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ

1. กำหนดประเภท มาตรฐาน และขนาดของโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวทางและข้อกำหนดในการพัฒนา

2. วางมาตรการกำกับ ดูแล และควบคุมการพัฒนาให้อยู่ในมาตรฐานที่กำหนดโดยใช้มาตรการด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและทางกฎหมาย โดยภาครัฐจัดให้มีการสนับสนุนส่วนที่เป็นพื้นฐานอย่างเหมาะสมเพียงพอ

3. สนับสนุนการรวมกลุ่มบริการในเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4. ประสานให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมหรือเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดบริการการท่องเที่ยว

5. สนับสนุนการจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยประชาชนและชุมชนท้องถิ่นโดยการสร้างโอกาสทางกฎหมายและทางสังคม จัดให้มีการรวมกลุ่ม สนับสนุนด้านเงินทุน และเพิ่มทักษะและขีดความสามารถในการประกอบการ

6. ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติ หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงาม ปรับปรุงถนนและเส้นทางที่นักท่องเที่ยวใช้ในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว เพิ่มป้ายบอกทาง จัดบริเวณที่เล่นรอบกองไฟ ติดตั้งตู้โทรศัพท์สาธารณะ ปรับปรุงระบบไฟฟ้าบริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ปรับปรุงระบบประปาบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติ เพิ่มห้องน้ำ ห้องสุขา เพิ่มบ้านพัก จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านพัก และจัดให้มีร้านอาหาร เครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งเพิ่มจำนวนถังขยะและแยกประเภทของขยะ มีการคัดแยกขยะ การควบคุมดูแลแหล่งกำจัดขยะเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

1. ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยพิจารณาจากที่ตั้ง กิจกรรม ความพร้อมและความต้องการของชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปของการเป็นคณะกรรมการ การรับผิดชอบดำเนินการ สนับสนุนภาครัฐ เป็นต้น

2. ส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการจัดตั้งเป็นองค์กรทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการขึ้นในชุมชน เช่น ชมรม สมาคม สหกรณ์

3. ให้ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแผนงาน โครงการ และกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการขององค์กรประชาชนอื่น ๆ

4. ให้องค์กรผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวระดับพื้นที่ เช่น กรมป่าไม้ กรมศิลปากร จังหวัด เอกชน และ ททท. เป็นกลไกที่สำคัญในการถ่ายทอดประสานงาน ประสานการปฏิบัติกับผู้เกี่ยวข้องในระดับชุมชน ถ่ายโอนอำนาจการกำกับดูแลและควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ที่ได้กำหนดโดยตกลงร่วมกันอย่างเป็นขั้นตอน

5. แนะนำและวางระบบให้ผู้ประกอบการนำเที่ยวประสานงานและร่วมดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มากขึ้น

6. จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในบทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการนำความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้เพิ่มเติมอื่น ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

7. ให้องค์กรท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูผายลในทุกๆระดับ ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนการพัฒนา การแก้ไขปัญหา การติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน

8. อุทยานแห่งชาติภูผายลควรเปิดโอกาสให้ชุมชนแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว เช่น การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว การขายของที่ระลึก การขายอาหารและเครื่องดื่ม

ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก

1. จัดให้มีรูปแบบองค์กรความร่วมมือด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกในระดับชาติภายใต้องค์การความร่วมมือใหญ่ มีหน้าที่ในการกำหนดกรอบ ทิศทาง นโยบายและแนวทางในการปฏิบัติการตลอดจนการส่งเสริม ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล

2. จัดให้มีความร่วมมือในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกในระดับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีรูปแบบ กิจกรรม วิธีการการสื่อความหมาย ธรรมชาติ และการจัดสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลาย กระตุ้นความสนใจนักท่องเที่ยวให้เข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจ เข้าร่วมแสดงบทบาทในกิจกรรมการเรียนรู้

3. ดำเนินการและพัฒนารายการในสื่อสาธารณะต่างๆ โดยเฉพาะโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และเอกสารการท่องเที่ยวให้มีทิศทาง เนื้อหาและวิธีการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาความรู้และความตระหนักด้านการอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปอย่างต่อเนื่อง

4. พัฒนาลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ พร้อมทั้งให้มีการค้นคว้า วิจัย และกิจกรรมทางการศึกษาเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเพื่อผลทางการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกในกระบวนการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างชัดเจนสำหรับเยาวชน ธุรกิจบริการนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการ และประชาชนในท้องถิ่น

5. จัดฝึกอบรม สัมมนา การออกค่าย เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการและประชาชนในท้องถิ่น โดยการเน้นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงเป็นด้านหลัก รวมทั้งเสริมสร้างความรู้ทางด้านหลักการและทฤษฎีตามแนวของการศึกษารูปแบบอื่น ๆ ทั้งในและนอกระบบ

6. พัฒนาสื่อความหมายธรรมชาติขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยจัดให้เป็นส่วนสำคัญของแหล่งสื่อที่สำคัญ ได้แก่ ป้ายสื่อความหมาย คู่มือท่องเที่ยว ข้อมูลทรัพยากรของแหล่งนิทรรศการ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว รวมทั้งจัดคนนำทางและมัคคุเทศก์ไว้รองรับ โดยให้โอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเสริมกระบวนการมากขึ้น

7. จัดและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีสาระ ให้การเรียนรู้ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมควบคู่กับความเพลิดเพลินใจด้วยความสมัครใจของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล

8. จัดให้มีข้อมูลเบื้องต้นพร้อมการปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวก่อนเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล

9. กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลการจัดให้มีการศึกษาและสร้างจิตสำนึก การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวสำหรับการปรับปรุงกรอบทิศทาง นโยบาย รูปแบบ และวิธีการต่อไป

10. จัดให้มีศูนย์กลางข้อมูล ข้อเสนอแนะ รวบรวมผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการเผยแพร่ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน และพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่อง

ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

1. จัดเขตพื้นที่ (Zoning) ภายในบริเวณอุทยานแห่งชาติภูผายลเพื่อการใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสมตามสภาพของทรัพยากรและขนาดของการรองรับของทรัพยากรต่อปริมาณและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยจัดแบ่งตามความสำคัญของระบบนิเวศและกิจกรรมที่ยอมรับได้

2. ประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวและกำหนดปริมาณ การควบคุม และมาตรการการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมเพื่อป้องกันปัญหา ความแออัด การคับคั่ง มูลฝอยตกค้าง เสี่ยงรบกวน และการทำลายพืชพรรณและสัตว์

3. ควบคุมการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้านการปลูกสร้างอาคาร การปรับปรุงพื้นที่ การใช้ประโยชน์ที่ดิน กิจกรรม ขนาดสาธารณูปโภค และการตกแต่งเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมองค์ประกอบทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมในพื้นที่ รวมทั้งมีการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการมีระบบป้องกันกำจัดมลพิษที่เหมาะสมในด้านต่าง ๆ เช่น มูลฝอย คุณภาพน้ำ เสียง รวมถึงการรบกวนทรัพยากรชีวภาพ

4. ใช้มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครอง ดูแล รักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งอนุรักษ์ที่มีกฎหมายเฉพาะคุ้มครอง หรือใช้กฎอื่นเสริมการจัดการอย่างเข้มงวดตามระดับของการอนุรักษ์ รวมทั้งให้มีการประกาศเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นสำหรับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าให้กำหนดการใช้ประโยชน์ที่แน่ชัดโดยการปรับปรุงกฎหมายหรือปรับแนวเขตในกรณีที่ต้องการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5. ใช้มาตรการการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในเขตอนุรักษ์และนอกเขตอนุรักษ์ โดยการกำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ และเครื่องมือตามความเหมาะสม

6. ใช้หรือประยุกต์ใช้ระบบจัดการสิ่งแวดล้อม (EMS) ในการจัดการด้านการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว การบริการ และกิจกรรมในพื้นที่ด้วย วิธีการที่เหมาะสมภายใต้ขอบเขตของการ

จัดการระยะเวลา หรือกฎหมายที่รองรับ เช่น การศึกษาผลกระทบเบื้องต้น (IEE) การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) การใช้ระบบคุณภาพ ISO 14000 เป็นต้น

7. จัดให้มีกิจกรรมและสื่อในการศึกษา เรียนรู้ทรัพยากรทั้งทางตรงและทางอ้อมไว้รองรับการท่องเที่ยว โดยให้เป็นเครื่องมือที่จะสามารถปลูกจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวและทรัพยากรทางธรรมชาติและสังคมให้ยั่งยืนต่อไป

8. จัดให้มีการติดตามตรวจสอบการจัดการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการจัดการ และการร่วมมือประสานงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนครกับอุทยานแห่งชาติอื่น ๆ

2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติอื่น ๆ

